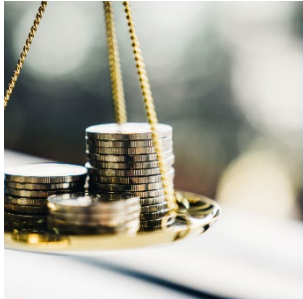

200 miliardów złotych z EU ETS dla Polski, o których się nie mówi. Reforma systemu szansą na zwiększenie korzyści

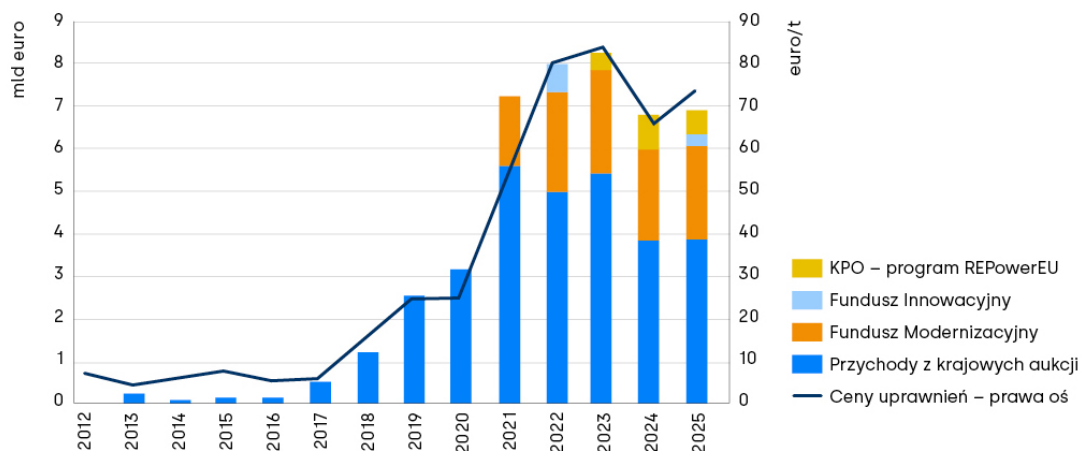
Finansowanie z EU ETS w Polsce wyniosło ponad 200 mld zł od 2012 r., z kolejnymi 200 mld zł do dyspozycji rządu do 2032 r. A możemy wywalczyć jeszcze więcej w unijnych negocjacjach – wynika z raportu Instytutu Reform „Jawne koszty, ukryte korzyści. Finansowy bilans udziału Polski w EU ETS”. W nowej publikacji autorzy przedstawiają znaczenie systemu dla finansów publicznych oraz analizują bilans korzyści i kosztów EU ETS. Mądra aktywność w negocjacjach nad reformą systemu i utworzenie Funduszu Transformacji Energetycznej to jedno z najważniejszych działań, które powinna teraz podjąć Polska.

EU ETS istotnym źródłem finansowania dla Polski

Wbrew krążącym w debacie publicznej opiniom, Europejski System Handlu Emisjami (EU ETS) nie jest wyłącznie obciążeniem dla polskich firm, ale też istotnym zastrzykiem finansowym dla gospodarki i budżetu państwa. W 2024 roku finansowanie z tego systemu stanowiło równowartość ok. 45% wydatków na program „Rodzina 800+”. Natomiast w latach 2019–2024 jego wartość wynosiła średnio ok. 7% całkowitych rocznych nakładów inwestycyjnych w Polsce.

– Większość wpływów z EU ETS dla państw członkowskich wynika z przychodów z krajowych aukcji. Środki te powinny być przeznaczane na działania związane z transformacją klimatyczno-energetyczną lub – w razie potrzeby – na wsparcie przemysłu energochłonnego w związku z rosnącymi kosztami energii. Często zapominamy jednak, że EU ETS finansuje unijne fundusze, których Polska jest jednym z największych beneficjentów – m.in. Funduszu Modernizacyjnego czy KPO w części związanej z planem REPowerEU – tłumaczy Dominik Madej, współautor publikacji Instytutu Reform.

Rysunek 1. Ponad 45 mld euro z EU ETS – korzyści finansowe Polski z systemu EU ETS od 2012 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie EEA, KE, EEX. Fundusz Innowacyjny – łączne wartości dotacji przyznanych polskim projektom w danym roku. Szczegóły w Załączniku metodologicznym.

Krajowe aukcje w systemie i unijne fundusze finansowane przez EU ETS wygenerowały ponad 200 mld zł przychodu dla Polski w latach 2012-2025. Te przychody, choć nie stanowią dużej części całkowitych wydatków państwa, mają zauważalny pozytywny wpływ na stan finansów publicznych w Polsce, w tym poziom rocznego deficytu budżetowego.

Porównując je do głównych podatków, w 2024 roku finansowanie z systemu EU ETS stanowiło równowartość 10% wpływów z podatku VAT, 30% z PIT oraz blisko 50% z CIT. Natomiast w zestawieniu z wydatkami, przewyższało w ostatnich latach nakłady Polski na wiele pojedynczych obszarów, m.in.:

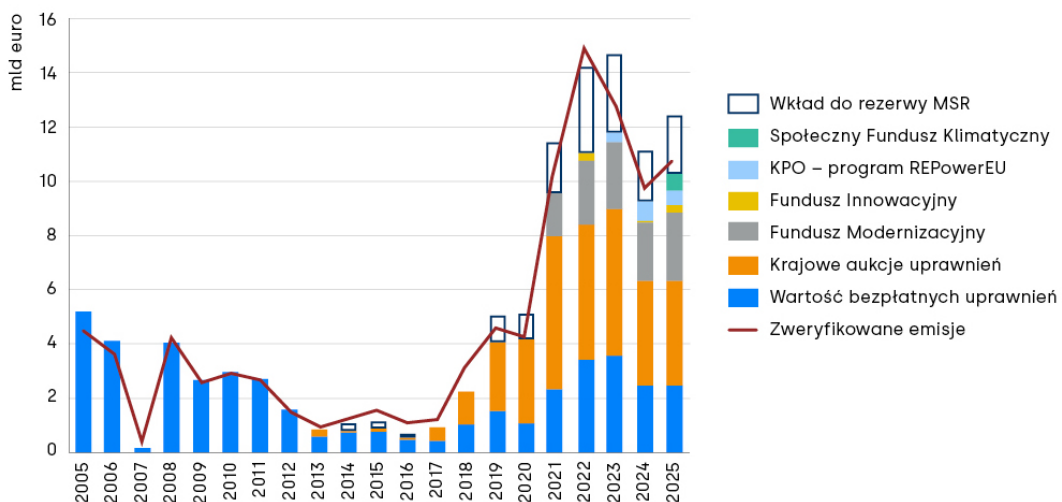
- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo,
- gospodarkę mieszkaniową i komunalną,
- świadczenia z tytułu bezrobocia
- zasiłki mieszkaniowe.

Niepełny obraz bilansu EU ETS w Polsce

W zależności od przyjętej metodologii, polskie firmy wydały na zakup uprawnień do emisji w ostatnich pięciu latach około 13-27 mld zł więcej, niż wpłynęło łącznie korzyści finansowych z EU ETS dla Polski.

– Ta różnica wynika jednak nie z tego, że inne państwa dostają więcej uprawnień do sprzedaży niż Polska, a z funkcjonowania ogólnoeuropejskiego mechanizmu rezerwy stabilności rynkowej (MSR), który został stworzony w celu rozwiązania problemu nadpodaży na rynku ETS. Tak zwana luka ETS występuje w skali całego systemu – państwa członkowskie i Komisja Europejska obecnie sprzedają mniej uprawnień, niż wynosi popyt ze strony europejskich firm. Beneficjentami są te firmy, które przygotowały się na długoterminową transformację i zainwestowały w zapas uprawnień. Zresztą zgodnie z ostatnimi propozycjami Komisji Europejskiej, wszystkie uprawnienia kierowane do rezerwy w przyszłości będą docelowo wracały do systemu, zwiększając przyszłe dochody Polski z EU ETS – **komentuje Aleksander Śniegocki, prezes Instytutu Reform.**

Rysunek 5. „Luka ETS” jest znacząco mniejsza, jeżeli weźmiemy pod uwagę ogólnoeuropejski mechanizm rezerwy stabilności rynkowej (MSR) oraz środki z unijnych funduszy.

Środki ze Społecznego Funduszu Klimatycznego będą dostępne dla Polski po wdrożeniu ETS2.

Źródło: opracowanie własne na podstawie EEA, KE, EEX. Szczegóły w Załączniku metodologicznym.

Zwiększenie korzyści wymaga aktywnej polityki państwa

EU ETS pozostaje kluczowym narzędziem osiągnięcia celów redukcyjnych poprzez wsparcie rozwoju czystych technologii na rzecz ograniczenia zużycia paliw kopalnych, których Europa jest importers netto. Komisja Europejska dostrzega jednak, że musi on być bardziej przewidywalny i dostosowany do sytuacji europejskiego przemysłu. Dlatego już w połowie lipca przedstawi propozycje korekt. To kluczowy moment, od którego zależeć będzie przyszły bilans korzyści i kosztów dla Polski.

Z punktu widzenia Polski, decydenci powinni zabiegać także utrzymanie po 2030 roku Funduszu Modernizacyjnego, którego nasz kraj jest jednym z głównych beneficjentów (ponad 34% środków) i który zapewnia finansowanie inwestycji w programów priorytetowych NFOŚiGW. Warto również, by polscy przedstawiciele wynegocjowali korzystne zasady w ramach innych instrumentów, w tym dostępu do nowego ETS Investment Booster. Zaangażowanie w tym procesie przyniesie wymierne korzyści dla naszego kraju w przeciwieństwie do bezproduktywnej dyskusji o zawieszeniu EU ETS czy wyjściu Polski z systemu.

„Poza aktywnością negocjacyjną na arenie unijnej Polska powinna powołać od dawna zapowiadany Fundusz Transformacji Energetycznej. Pozwoli on na poprawę efektywności i przejrzystości wydatkowania setek miliardów złotych z EU ETS w Polsce. To kluczowe do budowy zaufania obywateli i biznesu nie tylko do systemu, ale też do polityki gospodarczej spójnej z celami klimatyczno-energetycznymi” – **rekomenduje Michał Wojtyła, starszy analityk ds. polityk publicznych w Instytucie Reform.**

Szczegółowa analiza historycznego i przyszłego bilansu korzyści i kosztów z EU ETS dla Polski znajdują się w [nowym raporcie Instytutu Reform „Jawne koszty, ukryte korzyści. Finansowy bilans udziału Polski w EU ETS”](#).

.....

Instytut Reform to niezależny think tank, który wspiera ciągłe doskonalenie procesu formułowania, wdrażania, monitorowania i oceny polityk publicznych w Polsce, Europie i na świecie.

Kontakt dla mediów:

Aneta Wieczerek-Krusińska, e-mail: aneta.wieczerek@ireform.eu, tel.: +48 453 274 510

.....